

УДК 1:316.3:004.738.5

DOI: 10.26565/2226-0994-2018-58-4

Микола Кириченко

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ТА ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА ІДЕОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Проаналізовано суть інформаційно-технологічної та гуманістичної парадигми ідеології інформаційного суспільства, викликані новими тенденціями інформатизації. Відмічається, що нова інформаційно-технологічна та гуманістична парадигми ідеології інформаційного суспільства визначаються необхідністю узагальнення теоретичного і практичного досвіду інформатизації, що дозволяє визначити координати формування ідеології інформаційного суспільства. Головна мета наукового дослідження – концептуалізація інформаційно-технологічної та гуманістичної парадигми ідеології інформаційного суспільства доби глобалізації та інформаційної революції. У статті проаналізовано ознаки сучасної цивілізації, що сприяли формуванню ідеології інформаційного суспільства; розкрито місце і роль когнітаріату (нетократії) та проаналізовано дві моделі ідеології інформаційного суспільства: технократичну та гуманістичну. Результат дослідження: технократичний шлях формування ідеології інформаційного суспільства має міцну підтримку зі сторони економічної та політичної еліти. Водночас є загроза стати заручником техногенної реальності. Гуманістична модель ідеології інформаційного суспільства протистоїть дегуманізованим технологіям заради збереження природної і культурної самобутності. Наукова новизна дослідження: ці два типи (види) ідеології інформаційного суспільства у вітчизняній сучасній філософії ще не проаналізовано. Висновок: Україна відстає від західних країн у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, серед причин чого слід виділити інформаційну закритість, недостатньо розвинуту інформаційну інфраструктуру, відсутність ідеології інформаційного суспільства, політичні та соціально-економічні умови, що стримують розвиток інформаційної інфраструктури.

Ключові слова: парадигма, інформаційно-технологічна парадигма, ідеологія інформаційного суспільства, глобалізація, інформаційна революція, когнітаріат, нетократія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному суспільстві велику роль відіграють парадигми, які виникли під впливом глобалізації та інформаційної революції, викликані новими тенденціями інформатизації як головного процесу глобального розвитку цивілізації. Актуальність нової інформаційно-технологічної парадигми ідеології інформаційного суспільства визначається, по-перше, необхідністю узагальнення теоретичного і практичного досвіду інформатизації на прикладі високорозвинутих держав світу, що дозволяє визначити координати розвитку процесу інформатизації в Україні на сучасному етапі. По-друге, дослідження актуальне з точки зору оволодіння інформаційними ресурсами та дозволяє визначитися з гнучким реагуванням для прийняття оптимальних інформаційних рішень. По-третє, нова історична парадигма інформаційної ідеології створюється як наслідок нових інформаційних технологій та комп'ютерної цифрової демократії, революціонізуючий вплив якої все виразніше проявився завдяки історичному резонансу комерціалізації Інтернету та інтеграції до світової економіки. По-четверте, інформаційно-технологічна парадигма ідеології інформаційного суспільства доби глобалізації сприяє формуванню глобального організму, що представляє собою організм, що має іншу фізіологію – емерджентну. По-п'яте, медіалізація суспільства, дигіталізація всіх сторін його життя та швидкий розвиток мережових електронних технологій знаменують собою становлення нової інформаційно-технологічної парадигми сучасного суспільства. По-шосте, інформаційні технології розвиваються надзвичайно швидко, проте

© Кириченко М. О., 2018.

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.

адаптація людей до них відбувається повільно і визначається фізіологічними та психологічними особливостями. Ці та інші особливості й складають тривалість інкубаційного періоду визрівання ідеології інформаційної парадигми, яка розвивається в контексті розвитку інформаційних технологій, які «працюють самі за себе» та базуються на інформаціологічній та синергетично-рефлексивній моделі самоуправлінського суспільства [Воронкова, 2012, с. 17–28]. По-сьоме, гегемонізм нетократії як панівної еліти інформаційного суспільства визначається відношенням до знання, талантом та вмінням маніпулювати мережевою інформацією, що представляє собою новий код інформаційного буття. Технологічна інформація, яка є товаром, вже сьогодні розглядається як суть інформаційного суспільства, новим гегемоном якого є так звана нетократія (або ж когнітаріат). Ідеологія інформаційного суспільства обґрунтовується як така, що базується на специфічній самобутності нашого суспільства, виражає становлення, розвиток і специфіку інформаційних парадигмальних змін, а також потребує формування нового світогляду, нової людини, нового суспільства майбутнього [Воронкова, 2013, с. 79–80], та включає зміст тенденцій розвитку інформаційного суспільства як складного феномена сучасної соціальної дійсності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Розкриємо термін «парадигма», який став популярним після виходу роботи Томаса Куна «Структура наукових революцій». У контексті розмислів Т. Куна парадигма отримує стійке смислове навантаження як сукупність теоретичних і методологічних положень у якості стандарту в тих чи інших наукових спільнотах. Т. Кун розвивав ідею про те, що розвиток наукової думки проходить у два етапи: 1) передпарадигмальний, який не має єдиної теоретичної концепції через велику кількість існуючих теоретичних напрямків і багатоманітних методологій; 2) такий, що характеризується консерватизмом, через що наукова спільнота захищає вже прийняту парадигму від інших напрямів, методів, теорій. Іншими словами, він послідовно обґрунтував погляд на парадигму як наукову революцію, що проходить етап виникнення, застосування і старіння. Виокремимо теоретиків інформаційного суспільства: 1) математична «лінія» від Лейбніца – автора бінарної системи і першого калькулятора – до засновника кібернетики Вінера, який відмічав, що соціум – це інформаційний об'єкт, який перетворює інформацію, засновник структури мережі; 2) засновники «індустріальної» лінії – М. Порат, Й. Масуда; 3) засновники соціологічної «лінії» – «мережевий капіталізм» М. Кастельса; економіка знаків і простору Леша; 4) посткапіталістичне суспільство П. Друкера; 5) постфордизм.

Мета наукового дослідження – концептуалізація інформаційно-технологічної та гуманістичної парадигми ідеології інформаційного суспільства доби глобалізації та інформаційної революції.

Дана мета реалізується у наступних *задачах*: проаналізувати ознаки сучасної цивілізації, що сприяли формуванню ідеології інформаційного суспільства; розкрити місце і роль когнітаріату (нетократії) та дві моделі ідеології інформаційного суспільства – технократичну та гуманістичну; виявити причини відставання України від західних країн у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Методологія: інформаціологічний та синергетичний підходи, що дозволили проаналізувати два типи ідеології інформаційного суспільства – інформаційно-технологічну та гуманістичну.

Отже, інформаційна парадигма як епохальна теоретико-методологічна і практична засада інформаціологічного суспільства (М. Кастельс) є явищем об'єктивним для сучасної цивілізації. Інформаційну парадигму детермінують не тільки наявна система цінностей, яка використовує дану парадигму як засіб легалізації, легітимації, організації, мобілізації власних положень, що характеризують її як «настрій епохи», але й як реалізацію загальнолюдського потенціалу певної спрямованості, що сприяє формуванню віртуальної реальності як простору соціалізації індивіда [Власенко, 2014, с. 208–217]. Саме з позицій пріоритетів певної епохи та представників інтелектуальної еліти слід трактувати будь-яку

інформацію, що є складовою ідеології інформаційного суспільства. Інформаційно-технологічна парадигма є відкритою, гнучкою, всеохоплюючою, адаптивною і такою, що сприяє забезпеченню достовірними знаннями у зв'язку із зростанням потреб у знаннях.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.
Проблемна ситуація. Інформаційне суспільство, зародження якого прийшлося на кінець 1960-х – початок 1970-х рр., сприяло збільшенню потоку інформації, що водночас дозволяє як вирішувати багато проблем сучасного суспільства, яке сьогодні не є структурованим, так і використовувати «експертам від знання» різноманітні маніпуляції інформацією у якості нового прибуткового бізнесу. Ексклюзивна інформація як інформація самого високого рівня є основним мотивуючим фактором людської діяльності. Відмінною ознакою сучасної цивілізації є інформаційні та комунікаційні технології, які, оперативні реагуючи на обсяг і якість швидкоплинної інформації, акумулюють її та виступають як важливий соціальний ресурс, що з необхідністю вимагає формування інформаційної безпеки у контексті нових вимірів загроз, пов'язаних із інформаційно-комунікаційною діяльністю [Дзьобань, 2015, с. 24–34]. Володіння найновішою інформацією здатне допомогти людині адаптуватися до життя у швидкоплинних умовах, що розвиваються, та виробити у собі нове відношення до оточуючої дійсності.

Виклад основного матеріалу. У вузькому розумінні цього слова парадигма – це теорія, яка є зразком для вирішення тих чи інших проблем, і є панівною на протязі певного історичного періоду. Перевірка теорії базується на поясненні певного феномену, який спостерігається, і на передбаченні того феномена, який буде спостерігатися у майбутньому. Прийнятні пояснення і передбачення підтверджують теорію доти, доки негативні результати спостережень не спростують її. Наразі ж нагальною потребою є моделювання процесів, властивих інформаційному суспільству [Кивлюк, 2014b, с. 222–226]. Оскільки аномалії – це сигнал про негативні явища у суспільстві, то вони виступають поштовхом до перегляду парадигми. Зміна парадигм і представляє собою наукову революцію.

Шляхом адаптування класичного аналізу наукових революцій, зробленого Т. Куном, до даної теми нами було розроблено поняття «технологічної парадигми ідеології інформаційного суспільства», яке допомагає осмислити сутність теперішньої технологічної трансформації в її взаємодії з економікою та суспільством. Техноеконімічна парадигма – це взаємозв'язок технічних, організаційних і менеджерських інновацій, переваги яких полягають не тільки у новому діапазоні системи, але й в динаміці відносної структури витрат на інформаційне виробництво. Сучасна зміна парадигми – це зсув від технологій, основою яких переважно є дешева енергія, до технологій, що базуються на дешевих вкладеннях в інформацію, та які здебільшого взяті з мікроелектроніки та телекомунікаційної галузі. Характеристики нової парадигми ідеології інформаційного суспільства: 1) інформація є сировиною; 2) панування всеохопності ефектів нових технологій; 3) мережева логіка будь-якої системи чи сукупності відношень, що використовуються інформаційними технологіями; 4) мережевий принцип, суть якого полягає у гнучкості; 5) злиття конкретних технологій у високоінтегративній системі – техніки, технологій і технічних знань, які виступають домінантою інформаційного суспільства та визначають суть інформаційно-технологічної парадигми інформатизації освіти в предметному полі філософії освіти [Кивлюк, 2014a, с. 192–200].

У результаті аналізу визрівають дві характеристики інформаційно-технологічної парадигми ідеології інформаційного суспільства: 1) парадигма, яка базується на машинних інформаційних технологіях, що властиве ідеології технократичного світогляду; 2) парадигма, що базується на колективному інтелекті, що є співзвучним із гуманістичним мисленням. Спираючись на технокартичне визначення, зазначимо, що інформаційне суспільство як міра розвитку цивілізації характеризується збільшенням інформації та знань, що потребує становлення інформаційної педагогіки в умовах глобалізації [Кивлюк, 2013].

Технократичні стереотипи в ідеології інформаційного суспільства виявляються у таких формах: 1) визначальне значення в економіці, соціальному житті, культурі

набувають інформаційні технології, а знання та інформація перетворюються на головну продуктивну силу; економічна активність зміщується до надання послуг, відповідно збільшується кількість людей, залучених до сфери надання інформаційних послуг; 2) у віртуальному інформаційному просторі відбувається інтенсивний рух знань, технологій, капіталів, а обсяги інформаційних потоків у цифровій формі зростають за експонентою; формується всесвітня система інформаційних мереж, що забезпечує доступність інформації, підвищується інтерактивність мережевих ресурсів; 3) технологічно-інформаційна парадигма інформаційного суспільства активно використовує інформацію та інформаційно-комп'ютерні технології для того, щоб гідно жити в інформаційному суспільстві, у якому первинною є вартість творчого таланту та інтелектуального капіталу; в основі даної парадигми – глобальна комунікація, яка дозволяє оперативно шукати, аналізувати й оцінювати інформацію, продуктивно та ефективно використовувати інструменти підвищення продуктивності інформаційно-інтелектуальної праці. Глобальна експансія транснаціональних корпорацій, проєкт «вікіноміки», всесвітня телекомунікація тощо – всі ці мегатенденції інформатизації як фактора оптимізації ідеології інформаційного суспільства неможливі без відповідного інформаційно-технологічного забезпечення [Кириченко, 2017b, с. 46–50].

Керівною силою інформаційного суспільства є технократична еліта як спільнота креативних, ділових людей – *homo informaticus*, яку, згідно з М. Янгом, часто називають меритократами (від лат. *meritus* – «гідний»). Характерний для них технократичний (інформаційно-кібернетичний) стиль мислення є панівним у суспільній свідомості інформаційної епохи. Характеристикою технологічно-інформаційної парадигми ідеології інформаційного суспільства є: наявність інформаційно-комунікаційних мереж; нівелювання кордонів між державами, створення трансграничних мереж, що свідчить про те, що історична логіка еволюції людства веде саме до такої моделі самоорганізації, елементи якої все більше виступають у державі, бізнесі, суспільстві, освіті. Виявлення такої «історичної логіки» свідчить, що рутинна праця поступово витісняється за рахунок автоматизації виробництва та технологічних досягнень у справі забезпечення доступу до накопиченої інформації, яка повинна бути доступною без обмежень для кожного жителя планети, що з необхідністю вимагає формування цінностей ідеології інформаційного суспільства [Кириченко, 2017a, с. 185–192].

Гуманістична модель ідеології інформаційного суспільства полягає у тому, що, на думку П. Друкера, головним рушієм соціально-економічного прогресу є не інформаційна техніка, і навіть не абстрактно взяті інформація та знання, а менеджер як активна людська особистість, здатна ефективно діяти в межах даної організації. П. Друкер виступив проти довіри комп'ютерним системам, проти «комп'ютерної епідемії», надаючи перевагу інтуїції та досвіду людини-менеджера. Саме менеджер виступає тим фактором виробництва, який забезпечує конкурентоспроможність сучасних високорозвинутих суспільств та економік. Головне для нього – це самооцінка особистості, визначення свого місця в організації, вироблення стилю роботи, комунікації з співробітниками, моральні норми тощо. Однією з провідних концепцій у цьому плані є концепція ноосферогенезису, в основі якої лежить стратегічна програма виходу людства з системної кризи на всіх рівнях. Інфосфера являє собою результат гуманістично орієнтованого процесу інформатизації у глобальному масштабі, який повинен слугувати не тільки підвищенню інтелектуального потенціалу суспільства, але й створенню матеріально-технічної бази, необхідної для появи сукупного «надрозуму» цивілізації, який допоможе вирішити глобальні проблеми цивілізації у контексті формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи [Максименюк, 2016, с. 266–278].

Отже, виокремимо два шляхи формування ідеології інформаційного суспільства: 1) технократичний шлях, суть цивілізаційного прогресу якого полягає у глобальному розповсюдженні цифрових та мережевих інформаційно-комунікаційних технологій, символами яких є Всесвітня «павутина» Інтернет та сотова телефоніація, а у зв'язку з цим

майбутнє суспільство називається «інформаційним», «мережєвим», «мобільним», що потребує відповідної ідеології; 2) гуманістичний шлях, коли пріоритет надається не технологічному прогресу інфосфери, а докорінним перетворенням суспільного буття і свідомості, формуванню колективного інтелекту як основи інформаційного суспільства та відповідної щодо нього ідеології. Ідея ідеології інформаційного суспільства – це гіпотеза-антиномія про постіндустріально-інтелектуально розвинутий соціум, що задовольняє через посередництво машинних інформаційних технологій матеріальні та духовні потреби особистості, соціальних груп і держави.

Саме держава повинна забезпечити гуманістичний шлях розвитку ідеології інформаційного суспільства: оптимальне співвідношення витрат і якості в усіх сферах освіти й науки, аби розвивати технологічну парадигму ідеології інформаційного суспільства. Для цього повинна бути запланована необхідність впровадження у систему освіти нових організаційно-економічних механізмів, які забезпечать ефективне використання ресурсів, а також сприятимуть залученню додаткових засобів, оновленню структури, змісту та технологій навчання. Інформаційна парадигма ідеології інформаційного суспільства – це система цінностей, що формує загальнолюдський потенціал та ґрунтується на гуманістичних принципах [Максименюк, 2017, с. 78–88].

Суспільство, що виникло в результаті інформаційної революції, істотно відрізняється від інших типів суспільств тим, що інформація (та знання як її вища форма) займають у ньому особливе місце. Управління процесами розвитку суспільства через посередництво комунікаційних систем формує едохратична соціальна група – когнітаріат, який спирається на знання та використання інтелекту. Когнітаріат є своєрідним «механізмом», що регулює стійкий розвиток суспільства. Ця соціальна група, маючи доступ до інформації та до засобів управління нею, повинна бути носієм високої культури, загальнолюдських цінностей та ідеалів, які в своїй сукупності складають ідеологію інформаційного менеджменту [Мельник, 2012, с. 122–134].

Підведемо підсумки. Технократичний шлях має значну підтримку зі сторони економічної та політичної еліти (нетократії), тому що вона відповідає світовим тенденціям глобалізації та має імідж, у якому зацікавлені країни високорозвинутого світу. Водночас існує загроза, що людство стане заручником техногенної реальності, адже у такій надскладній нелінійній системі, як сучасне суспільство, окремі раціональні рішення у сукупності можуть привести до непередбачуваних результатів та ірраціональних світоглядних ідей. Натомість гуманістична парадигма ідеології інформаційного суспільства знаходиться в опозиції щодо дегуманізованих технологій, втілюючи прагнення до збереження соціального й культурного цілого та підтримання культурної спадкоємності, що уможливує збереження спільної основи для продуктивної та гармонійної міжкультурної взаємодії [Мельник, 2014, с. 220–223].

Основні напрями розвитку ідеології гуманістичного типу інформаційного суспільства: 1) зміна укладу життя мільйонів людей; 2) зростання інформаційної культури; 3) свобода доступу до інформації та свобода її розповсюдження; 4) зміна стратегії економіки та структури праці, перехід від рутинної до креативно-творчої праці; 5) нові способи виробництва, що базуються на знанні; 6) визнання примату особистості в управлінні соціальними та економічними процесами; 7) розвиток електронної демократії, електронної держави, інформаційної особистості, електронного уряду, цифрової економіки, електронних соціальних і господарських мереж; 8) створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію, доступ до інформаційних ресурсів, задоволення потреб в інформаційних продуктах та послугах як основи геокультурних цінностей [Nikitenko, 2016, с. 225–259].

Роль держави у формуванні ідеології інформаційного суспільства значно посилюється у зв'язку з тим, що бурхливий розвиток ІКТ, конвергенція комп'ютерних систем і комунікацій різних видів, індустрія вільного відпочинку, виробництво побутової електроніки тощо приводять до необхідності переосмислення уявлення про інформаційну

індустрію, її роль і місце у суспільстві. Багато країн зараз приймають нові закони, перебудовують діяльність державних органів, відповідальних за формування і проведення інформаційної та телекомунікаційної політики. Держава стикається з низкою проблем, для вирішення яких слід розвивати ідеологію інформаційного суспільства: 1) асиметрія розвитку попиту й пропозиції у зв'язку з асиметрією між інформацією та необхідністю залучення громадян до цієї роботи; 2) громадяни ще не в достатній мірі усвідомлюють, що розвиток інформаційного суспільства вже не можна скасувати чи спинити; 3) «цифровий розрив» у ментальності, а не в технічних засобах; 4) громадянам слід набувати інформаційно-комунікативних навичок, оскільки потреба в послугах інформаційного суспільства зростає, а для цього слід культивувати ідеологію інформаційного суспільства [Нікітенко, 2013b, с. 261–270].

Висновки. Нами підтверджена гіпотеза, що: 1) Технократична модель ідеології інформаційного суспільства – це такий світогляд, для якого характерним є принцип технологічного детермінізму, що виходить з визначальної ролі інтелектуальної інформаційної техніки у суспільстві [Нікітенко, 2013а, с. 266–280]. Загроза технокартизму полягає в деградції гуманності та зростанні бездуховності у суспільній свідомості. 2) Інфосфера являє собою результат гуманістично орієнтованого процесу інформатизації у глобальному масштабі, який повинен слугувати не тільки підвищенню інтелектуального потенціалу суспільства, але й створенню матеріально-технічної бази, необхідної для появи сукупного «надрозуму» цивілізації, що допоможе вирішити глобальні проблеми цивілізації у контексті раціонально-гуманістичної перебудови. 3) Україна ще відстає від західних країн у розвитку зазначених технологій, оскільки мають місце певні причини. До них відносяться інформаційна закритість, недостатньо розвинута інформаційна інфраструктура, відсутність ідеології інформаційного суспільства, політичні та соціально-економічні умови, що стримують розвиток інформаційної інфраструктури, і які не дозволили нашій країні своєчасно стати на шлях змін парадигми та розробити власну модель інформаційного суспільства. До того ж заважає інерційне ставлення до розвитку найновіших технологій та недооцінка науково-технічного й технологічного прогресу у межах інформаційної революції, що здійснюється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Власенко Ф. П. Віртуальна реальність як простір соціалізації індивіда. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. Вип. 56. С. 208–217.
- Воронкова В. Г. Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего. *Антропологичні виміри філософських досліджень*. 2013. № 3. С. 79–80.
- Воронкова В. Г. Формирование синергетически-рефлексивной модели самоуправленческого общества: цивилизационный контекст. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2012. Вип. 49. С. 17–28.
- Дзьобань О. П., Соснін О. В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних із інформаційно-комунікаційною діяльністю. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2015. Вип. 61. С. 24–34.
- Кивляк О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014а. Вип. 57. С. 192–200.
- Кивляк О. П. Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства. *Гілея*. 2014б. Вип. 80. С. 222–226.
- Кивляк О. П. Становлення інформаційної педагогіки в умовах глобалізації: філософський аналіз: автореф. дис. ... докт. філософ. наук. Київ, 2013. 31 с.
- Кириченко М. О. Інформаційна аксіологія як вчення про цінності ідеології інформаційного суспільства. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2017а. Вип. 2. С. 185–192.
- Кириченко М. О. Інформатизація як фактор оптимізації ідеології інформаційного суспільства та забезпечення його сталого розвитку. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2017б. № 1 (9). С. 46–50.

Максименюк М. Ю. Концептуалізація розвитку інформаційного суспільства в контексті глобалізації: методологія постмодерністського дискурсу. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 68. С. 78–88.

Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 66. С. 266–278.

Мельник В. В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, задачі, основні напрями розвитку. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2012. Вип. 49. С. 122–134.

Мельник В. В. Культура как основание межкультурного взаимодействия в условиях усиления миграционных процессов. *Гілея*. 2014. Вип. 102. С. 220–223.

Нікітенко В. О. Геокультурні цінності в умовах сучасного світового розвитку: соціально-філософський вимір. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013а. Вип. 54. С. 266–280.

Нікітенко В. О. Сучасна геокультура як геокультурний феномен. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013б. Вип. 53. С. 261–270.

Nikitenko V. Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 64. С. 255–259.

Кириченко Микола Олексійович

кандидат педагогічних наук, професор кафедри державної служби і менеджменту освіти
Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти»

Національної академії педагогічних наук України

вул. Січових стрільців, 52-А, Київ, 02000

E-mail: kmumo@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1756-9140>

Стаття надійшла до редакції: 20.02.2018

Схвалено до друку: 16.03.2018

ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ И ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМЫ ИДЕОЛОГИИ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА ЭПОХИ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Кириченко Николай Алексеевич

кандидат педагогических наук, профессор кафедры государственной службы
и менеджмента образования

Государственное высшее учебное заведение «Университет менеджмента образования»

Национальной академии педагогических наук Украины

ул. Сечевых стрельцов, 52-А, Киев, 02000

E-mail: kmumo@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1756-9140>

Проанализированы сущность информационно-технологической и гуманистической парадигмы идеологии информационного общества. Отмечается, что новая информационно-технологическая и гуманистическая парадигмы идеологии информационного общества определяются необходимостью обобщения теоретического и практического опыта информатизации, которая позволяет определять координаты формирования идеологии информационного общества. Главная цель научного исследования – концептуализация информационно-технологической и гуманистической парадигмы идеологии информационного общества эпохи глобализации и информационной революции. В статье проанализированы черты современной цивилизации, которые способствовали формированию идеологии информационного общества; раскрыты место и роль когнитариата (нетократии), а также проанализированы две модели идеологии информационного общества: технократическая и

гуманистическая. Результат исследования: технократический путь формирования идеологии информационного общества имеет крепкую поддержку со стороны экономической и политической элиты. Вместе с тем есть угроза стать заложником техногенной реальности. Гуманистическая модель идеологии информационного общества противостоит дегуманизированным технологиям во имя сохранения природной и культурной самобытности. Научная новизна исследования состоит в том, что эти два типа (вида) идеологии информационного общества в отечественной социальной философии еще не анализировались. Вывод: Украина отстает от западных стран в развитии информационно-коммуникативных технологий, среди причин чего следует выделить информационную закрытость, недостаточно развитую информационную инфраструктуру, отсутствие идеологии информационного общества, политические и социально-экономические условия, которые сдерживают развитие информационной инфраструктуры.

Ключевые слова: парадигма, информационно-технологическая парадигма, идеология информационного общества, глобализация, информационная революция, когнитариат, нетократия, гуманистическая парадигма.

Статья поступила в редакцию: 20.02.2018

Утверждена к печати: 16.03.2018

HUMANISTIC AND INFORMATION-TECHNOLOGICAL PARADIGMS OF INFORMATION SOCIETY'S IDEOLOGY IN THE ERA OF GLOBALIZATION AND INFORMATIONAL REVOLUTION

Курченко Микола О.

PhD (Pedagogical Sciences), Professor of the Department of Civil Service
and Education Management

State Higher Educational Institution «University of Educational Management»

National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

52 A, Sichovykh Striltsiv str., 02000, Kyiv, Ukraine

E-mail: kmumo@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1756-9140>

ABSTRACT

As an answer to the ideology of information society in the era of globalization and informational revolution, the humanistic and information-technological paradigms used as a conceptual frame due to the new trends of informatization. This article formulates an objective concept of the new humanistic and information-technological paradigms of information society's ideology that determined by the generalization of theoretical and practical experience of informatization and allows to identify the coordinates of formation the information society's ideology. The main aim of the article is the conceptualization of humanistic and information-technological paradigms of information society's ideology in the era of globalization and informational revolution. The modern civilization features that contributes to the formation of the information society's ideology; place and role of the cognitariate (netocracy) and two models of the information society's ideology (humanistic and technocratic) are analyzed in the article. Proved the meaning that technocratic way of forming the information society's ideology has strong support from the side of the economic and political elites. However, there is a threat to become a hostage of technological reality. The humanistic model of information society's ideology is opposed to the dehumanize technologies for the natural and cultural identity preserving. The scientific novelty: both types of information society's ideology in the national modern philosophy has not been analyzed yet. Conclusion: isolated information, lack of developed information infrastructure, lack of ideology of the information society, political and socio-economic conditions that restrain the development of information infrastructure are the reasons that do not allow Ukraine to get the competitive position behind western countries in the development of information and communication technologies.

Keywords: paradigm, information-technological paradigm, ideology of the information society, globalization, informational revolution, cognitariate, netocracy.

REFERENCES

- Voronkova, V. G. (2013). Formation of a new worldview, a new man, a new society of the future. *Antropologichni vymiry filozofskykh doslidzhen – Anthropological measurements of philosophical investigations*, 3, 79–80. (In Russian).
- Voronkova, V. G. (2012). Formation of a synergetic-reflective model of self-governing society: the civilizational context. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 49, 17–28. (In Russian).
- Vlasenko, F. P. (2014). Virtual reality as the space of socialization of the individual. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 56, 208–217. (In Ukrainian).
- Dzoban, A. P., & Sosnin, A. V. (2015). Information security: new dimensions of threat-related information and communication activities. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 61, 24–34. (In Ukrainian).
- Kyvliuk, O. P. (2014a). Globalization and Informatization of education in the subject field of the philosophy of education. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 57, 192–200. (In Ukrainian).
- Kyvliuk, O. P. (2014b). Modeling of information processes in the context of the information society. *Hileia*, 80, 222–226. (In Ukrainian).
- Kyvliuk O. P. (2013). *The formation of informational pedagogy in conditions of globalization: a philosophical analysis*. (Doctoral thesis). Kyiv. (In Ukrainian).
- Kirichenko, M. O. (2017a). Information axiology as the doctrine of the values of the ideology of the information society. *Filosofia i politolohiia v konteksti suchasnoi kultury – Philosophy and political science in the context of modern culture*, 2, 185–192. (In Ukrainian).
- Kirichenko, M. O. (2017b). Informatization as a factor in optimizing the ideology of the information society and ensuring its sustainable development. *Science Rise: Pedagogical Education*, 1(9), 46–50. (In Ukrainian).
- Maksymeniuk, M. Yu. (2017). Conceptualization of the development of the information society in the context of globalization: the methodology of post modern discourse. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 68, 78–88. (In Ukrainian).
- Maksymeniuk, M. Yu., & Nikitenko V. O. (2016). The formation of the paradigm of information-communicative society as a kind of complex social systems and interaction. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 66, 266–278. (In Ukrainian).
- Melnyk, V. V. (2014). Culture as a basis for intercultural interaction in the context of increasing migration processes. *Hileia*, 102, 220–223. (In Russian).
- Melnyk, V. V. (2012). The formation of the concept of information management: essence, objectives, main directions of development. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 49, 122–134. (In Ukrainian).
- Nikitenko, V. O. (2016). Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 64, 255–259.
- Nikitenko, V. O. (2013a). Geocultural values in the conditions of modern world development: socio-philosophical dimension. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 54, 266–280. (In Ukrainian).
- Nikitenko, V. O. (2013b). Modern geoculture as a geocultural phenomenon. *Humanitarnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 53, 261–270. (In Ukrainian).